

"על הפרק"

מפגש מחודש עם התנ"ך

יהושע פרקים ז'-ח'

לאחר כיבושה הניסי של יריחו מגיע זמנה של המערכה הצבאית. בין שני הקרבות, בין ההפסד והניצחון, מופיע חטא עכן ואיתו שיעור חשוב אותו צריך העם כולו ללמוד על מנת להצליח לרשת את הארץ.

"ויקראו בספר בתורת האלהים" < בקיאות

פרק ז'

1 לפני תיאור כיבוש העי בפסוקים ז', ב'-ט' מופיע פסוק הקדמה ארוך ומפורט (פסוק א'). נסו לשים לב כיצד כל פרט בפסוק תורם להבנת סיבת הכשלון במלחמת העי.

2 בניגוד למלחמת יריחו, מלחמת העי התנהלה בדרכים טבעיות מבחינה צבאית. מדוע לדעתכם נבהלו יהושע והעם ממותם של 36 לוחמים בקרב?

3 על המקום שבו נסקל עכן נכתב "על כן קרא שם המקום ההוא עמק עכור עד היום הזה" (ז', כ"ו). עיינו בפסוקים הבאים המתיחסים לגלגולי שם המקום ושם האיש ועמדו על משמעות השינויים ועל אחריתו של המקום.

"ובני כרמי--עכר עוכר ישראל, אשר מעל בחרם" (דה"א ב', ז')

"והיה השרון לנוה-צאן, ועמק עכור לרבץ בקר, לעמי, אשר דרשוני" (ישעיהו ס"ה, י')

"ונתתי לה את-כרמיה משם, ואת-עמק עכור לפתח תקוה. ועתה שמה כימי נעוריה, וכיום עלותה מארץ-מצרים" (הושע ב', י"ז)

פרק ח'

4 השוו בין כיבוש יריחו (פרק ו'), כיבוש העי הראשון (ז', ב'-ה'), כיבוש העי השני (ח', א'-כ"ט). שימו לב: מי מצווה, כיצד מתנהלת המלחמה, מהם תחבולות הכיבוש ומהו היחס לשלל.

מתן ואתן

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sadie Rennerf Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

02-5944555 • טל: perek.matan@gmail.com

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים

”מִפְּרֵשׁ וְשׁוֹם שְׁכָל” < עיון

5 על הפסוק בדברים כ”ט, כ”ח “הנסתרות לה’ אלוהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם” אומר רש”י: “הנסתרות לה’ אלהינו - ...אין אני מעניש אתכם על הנסתרות, שהן לה’ אלהינו, והוא יפרע מאותו יחיד. אבל הנגלות לנו ולבנינו לבער הרע מקרבנו, ואם לא נעשה דין בהם יענשו את הרבים. נקוד על “לנו ולבנינו” **לדרוש שאף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן, משקבלו עליהם את השבועה בהר גרזים ובהר עיבל ונעשו ערבים זה לזה.**

כיצד העיקרון של “כל ישראל ערבים זה בזה” (סנהדרין כ”ז, ע”ב) בא לידי ביטוי בפרקנו?

6 בברית ערבות מואב (דברים י”א, כ”ו-כ”ט) נאמר: “רָאָה אֲנֹכִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרִכָּה וּקְלָלָה. אֶת-הַבְּרִכָּה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל-מִצְוֹת ה’ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם. וְהַקְלָלָה אִם-לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל-מִצְוֹת ה’ אֱלֹהֵיכֶם וְסָרְתֶם מִן-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם לָלֶכֶת אַחֲרַי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-יִדְעֶתֶם. וְהָיָה כִּי יִבְיָאֲךָ ה’ אֱלֹהֶיךָ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אַתָּה בָּא-שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנִתְּתָה אֶת-הַבְּרִכָּה עַל-הַר גְּרִזִים וְאֶת-הַקְלָלָה עַל-הַר עֵיבָל.”

בפרק ח’ פסוקים ל”ח באו הדברים לכלל ביצוע. רש”י כותב “אז יבנה - פרשה זו כתובה מוקדם ומאוחר: שמיום שעברו את הירדן עשה כן”. מה יכולות להיות הסיבות לכך שהפרשה כתובה בפרקנו ולא קודם לכן?

”וַיְבִינּוּ בְּמִקְרָא” < הרחבה

המתיישבים הראשונים של פתח תקווה ניסו בשנת תרל”ב (1872) להתיישב בסביבות העיר יריחו ובכך להגשים את הנבואה המוזכרת בספר הושע: “ונתתי לה את כרמיה משם ואת עמק עכור לפתח תקווה” (הושע ב’ יז). השם אותו בחרו המייסדים היה ביטוי לתקווה כי ניתן להפוך מקום מקולל ליישוב פורח. בסופו של דבר רכישת הקרקע בעמק עכור לא התבצעה, ובשנת תרל”ח (1878) המתיישבים הגיעו לשפלה, רכשו את אדמות הכפר הערבי אוּמְלֵבֶס וקראו למושבה החדשה בשם “פתח תקווה”. שינוי המיקום לא הקל על הקשיים והשם קיבל משמעות דומה גם בנקודת התיישבות זו, בשל המצב העכור בו מצאו את הסביבה. תקוותם של המייסדים הייתה שמושבה ראשונה זו תהיה פתח והתחלה למושבות חקלאיות נוספות בארץ ישראל, וכך היה.

באביב של שנת תרל”ט (1879) חגגה קבוצת המייסדים של פתח תקווה את חג הפסח הראשון במושבה החקלאית החדשה. בעודם יושבים סביב שולחן הסדר קראו בהתרגשות:

”הלילה הזה הוא ליל זיכרון לישראל על הנסים ועל הנפלאות שעשה אלוקינו לאבותינו בצאתם ממצרים, מעבדות לחרות, משעבוד לגאולה, גאולת הרוח וגאולת הגוף. הלילה הזה עלינו לברך את ברכת ‘שהחיינו’ בכוונה כפולה: שהחיינו לכוון מושבה חקלאית ראשונה בארצנו הקדושה ולסול המסילה להבאים אחרינו. אנחנו הננו היום הציפורים הראשונות המבשרות את אור השחר, וה’ הוא המאיר לנו אור תקווה והסולל לפנינו דרך הקודש. במקום הזה בקע לנו אור השחר ועוד מעט זורחה עלינו, יראי ה’, שמש צדקה ומרפא. נשמת ישראל סבא תשוב, תעל, תתלבש בקדושה ובטהרה כימי קדם קדמתה, ושוב פעם נזכה להקים לנו נביאים וקדושי עליון לגאולתנו ולגאולת העולם”

ספר היובל-למלאת חמישים שנה לייסוד פתח תקווה, תרפ”ט-1929, עמ’ כ”ו-כ”ז.

מתן ורות

מכון תורני לנשים ע”ש שרה בת יצחק יעקב רעננרט
The Sadie Rennerf Women’s Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ”ך

perak.matan@gmail.com • טל’: 02-5944555

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ”ך. מתן ירושלים